

invisible talents!

80-mečių ir vyresnių
žmonių paskatinimas
ir jų indėlio
pripažinimas

Naujienlaiškis

Nepaisant amžiaus, kiekvienas turi kuo praturtinti šalį esančius ir bendruomenes. Reikia tik suteikti galimybių.

APIE NAUJENLAIŠKĮ

Naujienlaiškis skirtas organizacijoms ir suinteresuotiems asmenims ar grupėms, kurie domisi senyvo amžiaus žmonių dalyvavimu socialiniame gyvenime. Naujienlaiškis parengtas pagal „Erasmus+“ projektą **nematomi talentai**. Projekto **nematomi talentai** tikslas – paskatinti senyvo amžiaus vyrus ir moteris dalyvauti socialiniame gyvenime (ypač aštuoniasdešimtmečius ir vyresnius), pabrėžti senolių indėlį stiprinant bendruomenes dalijantis patirtimi su šalia esančiais, pastebinti ir atkreipiant bendruomenės narių dėmesį į senolių talentus. Įgyvendinant šį projektą buvo glaudžiai bendradarbiaujama su sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų teikėjais, globos namų darbuotojais ir gyventojais, senyvo amžiaus žmonių sambūriais, asociacijomis, pilietinių iniciatyvų organizacijomis, NVO, dirbančiomis su senyvo amžiaus žmonėmis.

Naujienlaiškis skirtas pateikti informaciją apie senyvo amžiaus žmonių socialinį dalyvavimą ir projektą **nematomi talentai**. Kadangi naujienlaiškiu siekiama įkvėpti organizacijas, suinteresuotus asmenis, grupes palaikyti ir skatinti senyvo amžiaus žmonių socialinį dalyvavimą, pastebėti jų talentus ir indėlį, čia pristatomos inovatyvios idėjos, informacija ir senyvo amžiaus žmonių sėkmės istorijos.

Rengdami šį informacinį biuletenį atlikome mokslinį tyrimą ir interviu su senyvo amžiaus žmonėmis, ekspertais, praktikais, dirbančiais su jais, kitais suinteresuotais žmonėmis kartu su šio projekto šalimis partnerėmis. Dėkojame visiems dalyvavusiems ir prisidėjusiems už jūsų mintis, įžvalgas, idėjas, žinias ir patirtis, kuriomis pasidalinote!

„Dalyvauti - vadinasi, jaustis gyvai, patirti, būti naudingai ir įprasminti būtį.“
Trečiojo amžiaus universiteto studentė (83 metai), Kaunas, Lietuva

Socialinis senyvo amžiaus žmonių dalyvavimas: kas tai?

Socialinis dalyvavimas laikomas viena svarbiausių senėjimo dimensijų, bet kol kas apie tai turime labai mažai duomenų ar moksliniais tyrimais pagrįstų šios srities definicijų.

Projekte **nematomi talentai** socialinis dalyvavimas suprantamas kaip galimybė dalyvauti ir įprasminti savo buvimą prisidedant prie bendruomenės stiprinimo dominančios srities žiniomis, sukaupia patirtimi ir talentais.

„Kai kurie žmonės nori toliau naudoti savo talentus, bet daugelis jų atsitraukia sakydami, kad „aš tai dariau ištikus dešimtmečius, laikas liautis“ arba „dabar atėjo laikas naujiems dalykams, kurie labiau tinka mano amžiaus žmogui“.“

Patirties ekspertas (85 metų), Nyderlandai

Kai kalbame apie senyvo amžiaus žmonių socialinį dalyvavimą, turime nepamiršti dviejų dalykų: šio amžiaus žmonių grupės heterogeniškumo ir socialinio dalyvavimo individualumo. Kaip ir kitų amžiaus grupių, seniems žmonėms būdinga identiteto, gyvenimo patirties įvairovė, skirtinga sveikata bei socioekonominiai skirtumai. Individualūs veiksniai lemia senyvo amžiaus žmonių požiūrį į socialinį dalyvavimą. Praktikai ir gerontologijos ekspertai pastebi, kas socialinis senyvo amžiaus žmonių dalyvavimas priklauso nuo asmens gyvenimo ypatumų. Seni žmonės, kurie jaunystėje buvo labai aktyvūs, ir senatvėje yra labiau linkę gyventi aktyviai. Ir atvirkščiai, tie, kurie jaunystėje buvo pasyvūs, nereiškė savo požiūrio, nebuvo linkę demonstruoti savo gebėjimų ir talentų, senatvėje yra mažiau linkę aktyviai įsitraukti į veiklą, dalyvauti patyriminio mokymosi programose ar siekti pripažinimo.

Kita vertus, kiekvienas iš mūsų labai skirtingai suprantame socialinį dalyvavimą. Kai kurie senyvo amžiaus žmonės labiau įsitraukia į bendruomenės gyvenimą, kiti – mažiau. Dar kiti labiau vertina tarpasmeninius santykius, sportą ar kultūrinę veiklą, tretiems labai svarbu religinis gyvenimas, įsitraukimas į parapijos ar bažnyčios veiklą, ketvirtiems – politinis aktyvumas. Kai kuriems žmonėms svarbus aktyvaus veikėjo vaidmuo, jie mėgsta rizikuoti, prisiimti atsakomybę, todėl mielai renkasi savanorystę ar kitą aktyvią veiklą. Kiekvienas turi atrasti, ką jis/ji nori veikti ar kokios veiklos atsisakyti ir pradėti kažką naujo, ko dar nori pasiekti gyvenime. Manome, kad mūsų interviu partneriai teisūs sakydami, kad kiekvienas individualiai derina asmenines galimybes su norais ir svajonėmis.

„Mūsų amžiaus grupė vis auga. Mes turime daug ką duoti jauniems žmonėms.“ *Spaudos leidimo kompanijos redaktorius (80 metų), Italija*

Kuo svarbus projektas *nematomi talentai*?

Senyvo amžiaus žmonių skatinimas ir palai-kymas dalyvauti socialiniame gyvenime, jų pastangų ir indėlio matomumo stiprinimas nėra vien tinkamo atsako į demografinius

pokyčius klausimas. Taip darydami ne tik parodome rimtą požiūrį į aktyvaus ir sveiko senėjimo koncepciją, bet ir įgyvendiname žmogiškąjį prasmingumo ir dėkingumo siekį.

„Jeigu kiekvienas gali dalyvauti, daryti tai, ką mėgsta ar geriausiai geba, tuomet, manau, daug smagiau ir geriau visiems kartu gyventi visuomenėje. Jeigu nors viena grupė atmetama, padarinius gyvenimo kokybei patiria ir likusieji.“ *Gerontologijos katedros docentė, Vindesheimas, Nyderlandai*

Demografiniai pokyčiai

Europos Sąjunga susiduria su ilgaamžiškumo revoliucija, neįtikėtinai pailgėjusia gyvenimo trukme ir nuolat augančiu senyvo amžiaus žmonių skaičiumi. Remiantis naujausiais duomenimis prognozuojama, kad 2017–2080 metais Europos Sąjungoje 80-mečių ir vyresnių žmonių amžiaus grupė padidės daugiau nei dvigubai – nuo 5,5 % iki 12,7 % (Eurostat, 2018). Taigi, senėjimas vis labiau tampa ne tik individualiu, bet ir visuomeniniu bei politiniu iššūkiu. Tam būtina ne tik laiku ir tinkamai pasiręgti, bet ir ieškoti įvairių sprendimų.

Pozityvus senėjimo įvaizdis

Be skurdo, silpstančios sveikatos ir žemo išsilavinimo, negatyvus požiūris į senyvo amžiaus žmones ir eidžistinės nuostatos kliudo senoliams lygiaverčiai dalyvauti socialiniame gyvenime. Užuoť senyvą amžių žvelgus kaip į galimybę ir vertybę, kai žmonės, užauginę vaikus, gali visiškai įsitraukti ir prisidėti kuriant visuomenės gerovę, jie laikomi našta, o jų pažiūros ar indėlis nepelnytai nuvertinami. Esame įsitikinę, kad labai svarbu reflektuoti, atpažinti ir skleisti žinią apie senyvo amžiaus žmonių gyvenimo stilių ir talentų įvairovę. Daugelis senyvo amžiaus ir labai senų žmonių yra vertingi šeimos, bendruomenės ir visuomenės nariai, atliekantys svarbų socialinį vaidmenį. Jie teikia šeimos nariams psichosocialinį palaikymą, globoja ir prižiūri silpnesnius šeimos narius, rūpinasi buitimi, kasdieniais darbais, prisideda prie

jaunesnių šeimos narių ugdymo savo žiniomis ir kompetencija, savanoriauja įvairiose bendruomenėse.

Sveikata ir gerovė

Moksliniais tyrimais įrodyta, kad senyvo amžiaus žmonių, kurie aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime, dalinasi savo kompetencija, sėkmingai integruojasi į visuomenę, kur kas geresnė gyvenimo kokybė, ilgesnis ir sveikesnis gyvenimas. Mokymasis visą gyvenimą, socialinis aktyvumas vyresniame amžiuje yra pagrindiniai faktoriai, darantys įtaką mūsų savigarbai, proto guvumui ir gebėjimui pasirūpinti savo poreikiais. Jungtinių Tautų Europos Ekonominė komisija pažymi: „Asmens gerovė ir sveikata negali būti laikomos individualia prabanga. Tai individualių ir socialinių dimensijų visumos išraiška“ (UNECE, 2012, p. 2). Esame įsitikinę, kad, nepaisant amžiaus, kiekvienas gali prisidėti ir praturtinti savo ar bendruomenės gyvenimą. Tai priklauso tik nuo to, kokios yra galimybės žmonėms išreikšti save.

nematomi talentai: koks tai projektas?

Nematomų talentų projekto tikslas – skatinti senyvo amžiaus žmonių socialinį dalyvavimą ir jų talentus atskleisti visuomenei.

Ką mes vadiname talentais?

Žodis „talentai“ mūsų projekte labai svarbus. Mums ši sąvoka labai plati. Tai – patirties, žinių, kompetencijų ir interesų sinonimas. „Talentai“, kaip mes juos suprantame, yra daugiau nei prigimties dovanos: kiekvienas galime išsiugdyti talentus arba atrasti ir dalintis su šalia esančiais.

Mes palaikome sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų teikėjų, globos įstaigų ar nevyriausybinų organizacijų pilietines iniciatyvas su senyvo amžiaus žmonėmis, jų pastangas reflektuoti ir keisti senų žmonių įtraukties ir socialinio dalyvavimo status quo, organizuojant konkrečias akcijas ar vykdamt projektus, skirtus šių žmonių talentams atskleisti.

Sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų teikėjai, pilietinių iniciatyvų organizacijos turi ekspertinių žinių ir darbo su senyvo

amžiaus žmonėmis globos institucijose ir bendruomenėje patirties. Dėl ribotų išteklių ir nuostatos, kad stipresni pagyvenę žmonės turi daugiau potencialo negu senoliai, ypač silpnesnės sveikatos, šios grupės žmonės lieka mažiausiai pastebimi ar net pamirštami. Būtent senolių talentus svarbu iš naujo atrasti ir parodyti visuomenei.

Ar vertiname senyvo amžiaus žmonių indėlių? Jeigu taip, kokiais būdais? Kaip galime įgalinti senyvo amžiaus žmones ugdyti savo gebėjimus ir talentus bei juos plėtoti? Kaip padaryti labiau matomus senyvo amžiaus žmonių talentus, interesus ir patirtis?

Projekto **nematomi talentai** partneriai skatina organizacijas ieškoti atsakymų į iškeltus klausimus ir rasti specifinių bei inovatyvių sprendimų.

Kaip bus įgyvendinamas projektas *nematomi talentai*?

„Erasmus+“ projektas startavo 2018 metų kovą ir baigs veiklą 2020 metų rugsėjį. Mes, šio projekto partnerės ES šalys (Austrija, Vokietija, Italija, Lietuva, Nyderlandai), esame įsipareigojusios:

Palaikyti organizacijas:

parengti instrumentą, kuris padėtų organizacijoms atskleisti savo indėlį įtraukiant senyvo amžiaus žmones į aktyvią veiklą ir labiau išryškinti jų indėlį. Projekto *nematomi talentai* partneriai padės organizacijoms refleksijos procese ir plėtoti konkrečias veiklas. Atviros prieigos

savianalizės instrumentas bus pasiekiamas visoms besidominčioms organizacijoms.

Kaupti ir dalintis patirtimi:

lankstinukas „Kiekvienas turi kuo dalintis“ bus nuolat atnaujinamas ir pristatys projekte dalyvaujančių organizacijų bei senyvo amžiaus žmonių patirtį. E. pristatyme rasi- te informacijos apie problemas ir projekto tikslą, įkvėpiančių pavyzdžių, praktinių patarimų ir įrankių, kaip atskleisti senyvo amžiaus žmonių talentus organizacijose ir bendruomenėse.

Kam skiriamas projektas *nematomi talentai*?

Projektas skiriamas darbuotojams ir savanoriams, dirbantiems su senyvo amžiaus žmonėmis sveikatos priežiūros bei socialinių paslaugų sektoriuose, globos namams ir slaugos ligoninėms, pilietinių iniciatyvų organizacijoms, kitoms NVO, koncentruojančioms dėmesį į senyvo amžiaus žmones. Visi šie žmonės tiesiogiai prisiliečia prie senyvo amžiaus žmonių ir gali prisidėti prie jų įgalinimo. Siekiame įkvėpti juos ir nukreipti senyvo amžiaus žmonių talentų stiprinimo linkme, paskatinti ieškoti būdų, kaip šios grupės žmonių talentus padaryti labiau matomus, o jų indėlį tinkamai pripažintų visuomenė.

Projektas *nematomi talentai* domisi

Dienos centrais ir apgyvendinimo įstaigomis

- GLOBOS NAMAIS
- KARTŲ NAMAIS
- DIENOS UŽIMTUMO CENTRAIS

Bendruomenių centrais

- BENDRUOMENĖJE ĮSIKŪRUSIAIS KLUBAIS IR ASOCIACIJOMIS
- SENJORŲ CENTRAIS
- SUAUGUSIŲJŲ UGDYMO CENTRAIS
- SENJORŲ ASOCIACIJOMIS IR JŲ ATSTOVAIS
- SOCIALINIŲ PASLAUGŲ, SOCIALINĖS GEROVĖS IR BENDRUOMENĖ STIPRINANČIOMIS ORGANIZACIJOMIS
- TARPSEKTORINĖMIS ORGANIZACIJOMIS IR CENTRAIS (GLOBOS IR PRIEŽIŪROS ORGANIZACIJOMIS, KULTŪROS NAMAIS)
- SAVIVALDYBĖMIS
- VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ INICIATYVOMIS
- TREČIOJO AMŽIAUS UNIVERSITETAIS

„Svarbu žmonėms sukurti sceną, kurioje jie galėtų veikti, papasakoti apie save, taip pat užduoti klausimų. Tada jie įvertinami kaip asmenybės, grupė juos geriau supranta ir gerbia, pagyvenę žmonės ima labiau pasitikėti savimi.“
Geragogijos ekspertas, Austrija

ĮKVEPIANTYS PAVYZDŽIAI – DĖMESIO VERTI PROJEKTAI IR INICIATYVOS

Ne visada reikia išrasti naujas priemones, kad vyresnio amžiaus žmonės jaustųsi laukiami prisidėti ir atskleisti savo pomėgius, žinias bei talentus. Kartais įkvepiantys pavyzdžiai padeda geriau suvokti problemą, pakeisti požiūrį arba ieškoti inovatyvių idėjų. Kai kurie mūsų interviu partneriai teigė pajutę suvokimo pagerėjimą atskleidus **nematomų talentų** problemas. Tai leido apgalvoti galimas iniciatyvas, kurios padėtų skatinti ir pripažinti vyresnių žmonių indėlį. →

Žinome, kad yra daug daugiau minčių apie galimas veiklas, kaip ir žmonių, kuriems reikia išsiaiškinti, ko nori ar nebenori, organizacijos taip pat turi atrasti, kas tinka jų kultūrai ir ką galima nuveikti su turimais resursais. Tai nebūtinai turi būti didelis pokytis ir išsamus projektas. Kartais smulkmenos daro didelius pokyčius. Turėdami tai galvoje pateikiame kelis gerosios praktikos pavyzdžius, skirtus įkvėpti ir paskatinti platesnį požiūrį. Tikimės, kad tarp pateikiamų pavyzdžių rasite jus dominančių idėjų, kurios galėtų tapti gera požiūrio keitimo pradžia.

Talentų turgūs ar talentų sekimas, pavyzdžiui, galėtų būti pateikiami įvairūs asociacijoje dalyvaujančių ar prieglaudose gyvenančių žmonių pomėgiai ir indėlis. Be to, istorijų ar amatų kavinės gali įkvėpti kitus (vyresnio amžiaus) žmones atrasti naujų talentų arba seniai pamirštus pomėgius.

O kas, jei? Asociacijos ir klubai gali keisti požiūrį ir kitaip organizuoti savo veiklą. Pavyzdžiui, organizuoti kitą ekskursiją su tiksline grupe arba talentams parodyti naudoti vidinius komunikacijos įrankius (pvz., mėnesio talentas pranešimų lentoje, organizacijos ar naujienų laikraščiuose). Interviu partneris suprato, kad jo (jos) organizacijoje dažniausiai dėmesys kreipiamas į barjerus ir klientų silpnąsias vietas, bet ne į resursus. Šis **nematomų talentų projektas įkvėpė darbuotojus pakeisti savo požiūrį.**

Skatinti indėlį ir panaudoti talentus

Pavyzdžiuose pateikiamos įvairios galimybės, kaip skatinti vyresnio amžiaus žmonių socialinį veiklumą ir leisti jiems atskleisti savo pomėgius, išteklius bei talentus. Gauti

projektai ir iniciatyvos prasideda nuo amatų ir kultūrinio kūrybingumo ir baigiasi renginių organizavimu bei žmonių subūrimu.

Atskirų talentų skatinimas senjorų dienos centre

Kauno socialinių paslaugų centro senjorų dienos centre (Lietuva) skatinami atskiri talentai. Pavyzdžiui, viena lankytoja mėgsta piešti mandalas. Jos darbai eksponuojami centre, parodoje ir „Facebook“ paskyroje: www.facebook.com/kaunospc.lt/photos/a.2157908911103080/2196412123919425/?type=3

Atostogos be lagamino

Kiekvieno mėnesio 4-ąjį antradienį garbaus amžiaus žmonės kviečiami į pusdienio išvyką po apylinkes trumpais maršrutais ir parengiant nedideles ekskursijų programas. Niekas neprivalo vaikščioti, bet gali, jei tik nori. Žmonės, turintys judėjimo ar regėjimo problemų, kviečiami praleisti popietę tarp savo keturių sienų. Kiekvienu atveju pasirenkama ne toliau nei 100 kilometrų spinduliu esanti vieta, kur yra ką pamatyti, bet be fizinio krūvio. Gali būti naudojamos riedančiomis vaikštynėmis ar vežimėliais, o nevaikštantys žmonės paimami tiesiai iš namų. www.langen.de/de/urlaub_ohne_koffer.html

Grupė „Gyvenimo vidurys“

Grupė „Gyvenimo vidurys“, kuriai vadovauja katalikų švietimo tarnyba Karintijoje (Austrija), orientuota į atminties ir fizinių pratimų derinimą, bet grupės vadovai (savanoriai, daugiausia moterys) stengiasi sužinoti ir skatinti dalyvių talentus bei interesus. Taip daugiau nei prieš dešimt metų buvo įkurta teatro trupė. Moterys pastatė spektaklį pagal brolių Grimų pasaką „Rumpelštilcchenas“ („Rumpelstiltskin“) ir sužavėjo jaunimą bei vyresnius žmones nuostabiomis scenos dekoracijomis ir įsijautimu į vaidmenis. Seniausiam teatro trupės nariui – 93 metai, dar prieš dvejus metus turėjo vaidmenį šiame spektaklyje. Daugiau informacijos tik vokiečių kalba rasite www.kath-kirche-kaernten.at/dioezese/detail/C2738/seniorinnenbildung

Modestraat

„Modestraat“ yra rajono centras Amsterdame (Nyderlandai). Čia siekiama ryškiau nuspalvinti žmonių gyvenimą ir įgyvendinti svajones. Tai daroma įtraukiant žmones (taip pat ir vyresnio amžiaus) ir kuriant ryšį su menu, kultūra, kūrybingumu ir vienu su kitais. „Modestraat“ siekia, kad kasdienybė taptų gražesnė, taip pat kad tarp kaimynystės ir kūrybingumo atsirastų ryšys bendromis verslininkų, savanorių ir rajono gyventojų pastangomis. www.broedstraten.nl/modestraat (olandų kalba)

Aktive ältere Menschen

Ši iniciatyva – tai seminarai, konferencijos ir vietos valdžios institucijų bei vyresnio amžiaus žmonių dialogas, siekiant, kad bendruomenės veikloje aktyviai dalyvautų vyresnio amžiaus žmonės kaip ekspertai ir gyvenimo kokybės antreprenieriai. Veikla apima dalijimąsi talentais remiantis vyresnio ir garbaus amžiaus dalyvių gyvenimu, patirtimi, mityba, kelionėmis, lengva fizine mankšta, žinomumu žiniasklaidoje, taip pat

renkant idėjas ir pasiūlymus, skirtus vietos visuomenei palankiai viešajai politikai. Iniciatyvą remia Emilijos-Romanijos regiono vyriausybė, Bolonijos provincija ir vietos vyresnio amžiaus žmonės bei socialinės politikos NVO. Daugiau informacijos apie šią iniciatyvą italų kalba rasite www.anzianiattivi.it/Engine/RAServePG.php/P/25221ANZ0609/T/Il-progetto

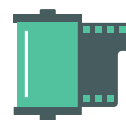
Žinomumo didinimas

Kalbėdami su vyresnio amžiaus žmonėmis, ekspertais ir praktikais matėme, kad visose šalyse partnerėse jau yra daug iniciatyvų, bet dažnai vyresnio ir garbaus amžiaus žmonių indėlis beveik nepastebimas. Šiuose pavyzdžiuose pateikiamos kūrybinės idėjos, kaip atkreipti visuomenės dėmesį į vyresnio amžiaus žmones ir jų talentus, pomėgius bei asmenybes:

Specialus apdovanojimas už garbaus amžiaus žmonių savanorystę

89 metų moters savanorystė buvo paminėta 2018 m. spalio mėn. Apdovanojimų ceremonijoje jai buvo įteiktas specialus prizas už savanorišką veiklą Maintalio mieste. Žiuri teigė: „Ji yra neatskiriama susijusi su „Maintaler Tanztee“ (šokių kursai), sėkmingai skatina vyresnio amžiaus žmones juose dalyvauti ir tarpusavyje bendrauti.“ Tačiau žiuri sprendimą labiausiai lėmė tai, kad ir vyresnio amžiaus žmonės yra labai aktyvūs ir pareigingi. Išsamesnės informacijos apie apdovanojimą vokiečių kalba rasite www.maintal.de/seite/332642/engagiert!-2018-maintal-sagt-danke-für-soziales..html

Fotografija: projektas „Zenna“

„Zenna“ yra Nyderlanduose vykdomas projektas, kuriame siūlomos nemokamos profesionalios fotosesijos vyresniems nei 70 metų žmonėms. Šiam projektui vadovauja Zenna Aydin iš Deventerio. Nuotraukose atsispindi senėjimo grožis ir vyresnio amžiaus žmonių stiprybė. Profesionalūs fotografai organizuoja fotosesijas visuose Nyderlanduose, o nuotraukos eksponuojamos įvairiose parodose. Susidomėjote projektu ir norite pasižiūrėti nuotraukų? Žvilgtelėkite į „Facebook“ www.facebook.com/project-zenna/, www.facebook.com/zennure.tug/videos/10219023105755112/

Sveiki atvykę pas itališkų makaronų močiutes

Būtina pamatyti visiems, mėgstantiems itališkus makaronus. Savo „YouTube“ kanale kartą per savaitę italų „nonine“ moko žiūrovus, kaip pasigaminti tradicinių itališkų makaronų patiekalų! „Paragaukite“ „YouTube“ kanale www.youtube.com/user/pastagrannies

Filmas „Ir kiekvienas gyvenimas kitoks“

Austrijos darbo, socialinių reikalų, sveikatos ir vartotojų apsaugos ministerijos finansuojamame Janinos Wegscheider ir Martin Lasinger dokumentiniame filme „Ir kiekvienas gyvenimas kitoks“ („Und a jeds Leben is anders“) atskleidžiama gyvenimo įvairovė, pasakojant apie 85 metų moteris ir vyrus. Filme pabrėžiama, kaip ir kiek globėjai gali padėti žmonėms, turintiems sveikatos sutrikimų, gyventi prasmingai, sveikai ir oriai. Nuo 2010 m. visose federalinėse provincijose vyko filmų peržiūros ir diskusijos apie aktyvų senėjimą. Puslapyje „Kertant Europą“ rasite trumpą aprašymą anglų kalba iš Lince vykusio filmų festivalio (archyvas): www.crossingeurope.at/archiv/filme-2010/film/und-a-jeds-leben-is-anders.html

Vykdydami *nematomų talentų* projektą esame pasiryžę dalytis inovatyviomis idėjomis. Jei Jus domina naujienos apie projekto veiklą ir norite pamatyti daugiau įkvepiančių pavyzdžių, kviečiame reguliariai apsilankyti mūsų svetainėje www.invisible-talents.eu

Trumpas filmas „Senėjimo palaiminimas“

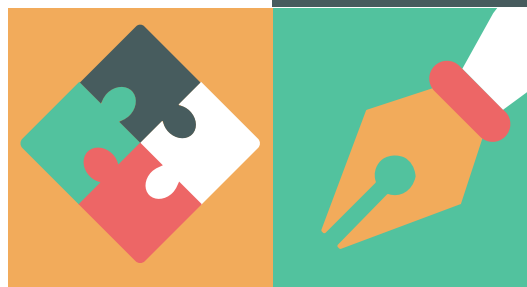
Tai labai jaudinantis trumpas filmas apie gyvenimą senelių namuose (režisierius – Jenny Schweitzer). Jame – nepamirštami veidai, įkvepiantys žodžiai ir visapusiško gyvenimo akimirkos iki pat jo pabaigos. Vaizdo įrašą galima pamatyti www.vimeo.com/306408994

Spektaklis „Pavasaris“

Projektas „Šokių laboratorija“ vyko 2013 m. Kaune, Lietuvoje. Kaip iniciatyvos dalis buvo pristatytas spektaklis „Pavasaris“. Jį sukūrė Kauno kartų namų senjorai ir profesionalūs šokėjai. Apie veiklą buvo viešai skelbiama organizacijos „Facebook“ puslapyje. Nuotraukas ir pasirodymo vaizdo įrašą galite pažiūrėti www.menasgerovei.lt/pavasaris.html

Literatūra

- European Commission. Eurostat. (2018). *Population structure and ageing. Past and future Population ageing trends in the EU*. [žiūrėta 2019 02 21]. Prieiga per internetą: www.ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing#The_share_of_elderly_people_continues_to_increase
- Mopact. (2013). *Mobilising the potential of active ageing in Europe project*. [žiūrėta 21.02.2019]. Prieiga per internetą: <http://www.mopact.group.shef.ac.uk>.
- Stiehr, K., et al. (2015). *Valuing and valorizing the knowledge and skills of people 80+*. *European Synthesis Report*. [žiūrėta 2019 02 21]. Prieiga per internetą: www.act-80plus.eu/wp-content/uploads/2015/04/European_Synthesis_Report.pdf
- United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (2009). *Policy Brief on Ageing No. 4. Integration and participation of older persons in society*. [žiūrėta 2019 02 21]. Prieiga per internetą: <http://www.unece.org/population/ageing/policybriefs.html>.
- United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (2017). *Policy Brief on Ageing No. 18. Older persons in rural and remote areas*. [žiūrėta 2019 02 21]. Prieiga per internetą: <http://www.unece.org/population/ageing/policybriefs.html>.
- Van der Pas, S., and Galenkamp, H. (2015). *Health and social participation of older people in Europe*. Stichting Geron.

Nuorodos

- AGE Platform Europe
- www.age-platform.eu
- Erasmus+ project Active 80+: Valuing and valorizing the knowledge and skills of people 80+ www.act-80plus.eu

Partneriai

Naujienlaiškio autoriai:

Nationale Koordination

Koordinatorius Lietuvoje

Vytauto Didžiojo universitetas, Socialinių mokslų fakultetas, Socialinio darbo katedra

Doc. dr. Rasa Naujanienė ir dr. Lina

Danusevičienė

rasa.naujaniene@vdu.lt

lina.danuseviciene@vdu.lt

<http://smf.vdu.lt/katedros/socialinio-darbo-katedra/>

ISIS Sozialforschung · Sozialplanung ·

Politikberatung

Lamia Chérif ir Karin Stiehr

cherif@isis-sozialforschung.de

stiehr@isis-sozialforschung.de

www.isis-sozialforschung.de

Lunaria (IT)

Sergio Andreis

andreis@lunaria.org

www.lunaria.org

Stichting Bij de Tijd (NL)

Chloe Butler ir Laura Christ

chloe.e.butler@outlook.com

laura.christ@xs4all.nl

www.stichtingbijdetijd.nl

European & national coordination

queraum. cultural and social research

Anita Rappauer ir Michael Stadler-Vida

rappauer@queraum.org

stadler.vida@queraum.org

www.queraum.org

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Europos Komisija nėra šio leidinio rėmėja. Europos Komisija neatsako už šio leidinio turinį ar jo panaudojimą. Leidinys yra autorinis kūrinys ir atspindi tik jo autorių mintis.

Projekto rėmėjas –

„AGE Platform“ Europoje.

Impressum

Šis informacinis naujienlaiškis yra intelektualinės veiklos pagal „Erasmus +“ projektą nematomi talentai rezultatas. Leidinys skirtas skatinti ir pripažinti aštuoniasdešimtmečių ir vyresnių žmonių indėlį. K2 pagrindinė veikla - bendradarbiavimas naujovių srityje ir keitimasis gerąja patirtimi. Strateginė partnerystė suaugusiųjų švietimo srityje. Projekto svetainės adresas: www.invisible-talents.eu

Publikuota: queraum. cultural and social research.

Leidinio anglų kalba redaktorius:

Siobhán Denham

Dizainerė: Verena Blöchl

Fotografijos: sol haring film,

Caro Bonink

invisible-
talents.eu